

РОЗДІЛ 1

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

УДК 378.147.88

DOI: 10.31652/2412-1142-2021-61-5-13

Бондарчук Ольга Олександрівна

асистент кафедри дошкільної освіти Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна
ORCID ID 0000-0002-6409-2712
olyabond1809@gmail.com

РОЗВИТОК SOFT SKILLS МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Анотація. Сьогодні значна увага приділяється розвитку soft skills кожного фахівця, тому у нашій статті ми акцентували увагу на розвиток soft skills майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, так як вони першими сприяють соціалізації дитини, формуванню її життєвої компетентності. У статті проведено дефінітивний аналіз та визначено, що soft skills є внутрішньою здатністю особистості до прийняття та реалізації нестандартного рішення. М'які навички не належать до будь-якої професійної діяльності, проте сприяють її активізації та успішному кар'єрному зростанню. Система «soft skills» включає в себе такі якості особистості як креативність, критичність мислення, цілеспрямованість, емоційний інтелект, здатність розв'язувати складні питання, проявляти лідерські якості, працювати в команді, йти на компроміс, аргументувати власну позицію, самостійно робити висновки тощо. У статті нами презентовано результати дослідження на базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського щодо визначення рівнів розвитку м'яких навичок майбутніх вихователів. На основі теоретичного аналізу наукової психолого-педагогічної літератури виокремлено наступні критерії: комунікабельність, креативність, цілеспрямованість, здатність до критичного мислення та здатність проявляти управлінські навички. На базі критеріїв визначено рівні розвитку soft skills: низький, середній, достатній, високий. Одержані показники під час експерименту засвідчили, що розвиток soft skills майбутніх вихователів знаходиться на низькому рівні у 13 (25,1%) студентів, у 20 (38,4%) респондентів – на середньому, у 10 (19,2%) майбутніх педагогів – на достатньому та у 9 (17,3%) опитаних – на високому. Нами виділено низку методичних рекомендацій для розвитку soft skills майбутніх вихователів (залучення до командної роботи, участь у проєктах, акціях, спільних театральних постановках, вирішення креативних та винахідницьких завдань тощо).

Ключові слова: soft skills; майбутні вихователі; заклад дошкільної освіти; фахова підготовка; освітній процес.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. У процесі індустріального та інформаційного прогресу наша держава ставить нові соціальні запити до населення. Актуальним питанням сьогодення є розвиток soft skills (м'яких навичок) кожної особистості. Зокрема, це гостро стосується майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, які займаються навчанням та вихованням підростаючого покоління, своєю професійною діяльністю вони здатні закласти фундамент динамічно та векторно зростаючого суспільного успіху. В останнє десятиліття питання розвитку soft skills майбутніх вихователів набуло широкого звучання на наукових теренах України, так як затребуваними на ринку праці стали педагоги, які не просто володіють

комплексом професійних умінь та навичок, але й здатні працювати в складних, швидкозмінних умовах (вміють презентувати себе та свій досвід, здатні знайти підхід до дітей, батьків, колег різних соціальних категорій та налагодити з ними ефективну співпрацю, оригінально мислити, виходити за рамки усталених стандартів, продукувати творчі ідеї, працювати над зростанням свого емоційного інтелекту). Сучасний вихователь має поєднувати в собі здатність раціонально та, водночас, креативно мислити, паралельно збагачувати когнітивний та емоційний інтелект, бути в епіцентрі педагогічних новинок та впроваджувати їх у свою діяльність, адже ці уміння дозволять йому не тільки досягти акмеологічного зростання у професійній сфері, але й виховати підростаюче покоління, яке буде здатне досягти максимального розвитку держави.

Педагогічні заклади вищої освіти (ЗВО) активно працюють над питаннями підготовки майбутніх вихователів нової формації, у яких на високому рівні розвинені *soft skills*. Нове суспільне замовлення стимулювало ЗВО до реорганізації освітнього процесу, удосконалення навчальних планів та програм таким чином, щоб вони сприяли розвитку м'яких навичок студентів. Фахова підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти включає в себе лекційні, практичні, лабораторні заняття, педагогічну практику, що сприяє розвитку та автоматизації навичок *soft skills*.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У педагогічній конституції Європи визначено, що сучасні працівники освіти мають бути компетентні у своїй професійній галузі, активно займатися самоосвітою, презентувати свій досвід, налагоджувати комунікацію та встановлювати різноманітні взаємозв'язки для досягнення успіху [1, с. 15]. Базовий компонент дошкільної освіти ставить перед майбутніми вихователями низку завдань, для виконання яких професійних компетентностей не достатньо, а важливе значення займають *soft skills* [2, с. 4]. Компанією «Fortune 500» разом із Стендфортським університетом проведено дослідження та визначено, що значного кар'єрного зростання набувають працівники із добре розвиненими *soft skills*. Американською Асоціацією коледжів встановлено, що 25% *hard skills* необхідно особистості для професійної реалізації та 75% *soft skills* [3].

Питання розвитку *soft skills* активно висвітлювалося у працях Є. Зеер, Л. Степанової (вплив м'яких навичок на становлення фахівця), О. Жовнич, Н. Казьмірчук, І. Стахової (організація театру природи як засіб розвитку гнучких навичок майбутніх педагогів), К. Коваль (розвинені *soft skills* як ознака успішного працевлаштування студента), Т. Кожушкіної (формування м'яких навичок через особистісну взаємодію), С. Наход (порівняльний аналіз *soft skills* та *hard skills*), Т. Смагіної (важливість *soft skills* для професійного зростання особистості), П. Мосс, С. Тіллі (розвиток *soft skills* через врахування всіх індивідуальних ознак самої особистості).

Мета статті – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити рівень розвитку *soft skills* майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Термін «*soft skills*» у науковій літературі трактується як («*soft*» – «гнучкість», «*skills*» – готовність діяти у змінній ситуації) гнучкі навички, тобто здатність до прийняття та реалізації нестандартного рішення у динамічній складній ситуації. Укрупнена система «*soft skills*» включає в себе такі якості особистості як емерджентність (взаємопов'язане функціонування якостей особистості не зводиться до сумарного їх показника, а породжує здатність набувати нові навички, самовдосконалюватися); синергетичність (взаємопов'язана реалізація всіх навичок сприяє підвищенню ефективності праці) [4, с. 46]. Професійні навички, яких набуває особистість у ході своєї діяльності називаються *hard skills*. Майбутні вихователі у педагогічному закладі вищої освіти оволодівають такими *hard skills* як реалізація методики навчання та виховання дітей раннього, дошкільного віку; здатність планувати освітній процес тощо. Проте сучасні дослідження доводять, що для успішного

становлення особистості *hard skills* не достатно, великого значення потребують розвиток її *soft skills* (м'яких, гнучких навичок). Майбутні вихователі закладів дошкільної освіти є представниками соціономічної професії (працюють у системі «людина-людина»), саме тому розвиток навичок *soft skills* є надзвичайно важливими [5, с.21].

Soft skills є комплексом неспеціалізованих навичок, від яких залежить висока продуктивність особистості, здатність досягати успіху, наполягають Є. Зеер та Л. Степанова [6, с. 70]. С. Наход трактує поняття «*soft skills*» як соціологічний термін, та включає у нього комплекс особистих характеристик, які сприяють професійному становленню особистості. До такого комплексу дослідниця відносить креативність, здатність долати шаблони та стереотипи, працювати в команді, вести її до успіху, виконувати лідерські обов'язки, створювати сприятливу атмосферу для розвитку всього колективу [7, с. 39]. У своїх дослідженнях К. Коваль пропонує наступну класифікацію *soft skills*:

–*індивідуальні якості особистості* (здатність критично мислити, налаштовуватися на позитив, чітко ставити мету та працювати на її досягнення, орієнтуватися на кінцевий результат);

–*комунікаційні якості* (здатність чітко та лаконічно висловлювати свою думку, ввічливо та толерантно спілкуватися, звертати увагу на культурні та національні особливості співрозмовника);

–*управлінські якості* (здатність працювати в команді, очолювати її, брати на себе відповідальність за рішення, які приймає колектив, працювати не тільки над своїм розвитком, але й над розвитком усіх членів команди, створювати сприятливе середовище для роботи, орієнтуватися у часовому просторі та регламентувати свої дії) [8, с. 27].

Натомість Т. Кожушкіна умовно розділила *soft skills* на такі групи:

–*комунікація* (навички, які пов'язані з мовленням та комунікацією особистості, вони втілюються у здатності чітко висловлювати свою думку, аргументувати її, відстоювати власну позицію у ході дискусії, підтримувати розмову, розвивати ораторське мовлення тощо);

–*self-менеджмент* (навички, які допомагають контролювати свій час, стан та пов'язані з ними процеси: тайм-менеджмент, здатність відпочивати, регенерувати сили, емоційний інтелект);

–*продуктивне мислення* (здатність продукувати творчі ідеї, креативність, проблемне та логічне мислення, здатність вибудувати шлях акмеологічного зростання);

–*управління* (навички, пов'язані із роботою в колективі: уміння працювати в команді, брати на себе відповідальність за свою діяльність та роботу групи, проявляти лідерські нахили, бути емпатійним по відношенню до оточуючих) [9, с. 80].

Незважаючи на низку численних досліджень, науковці (П. Мосс, С. Тіллі) переконані, що для розвитку *soft skills* та *hard skills* майбутнього фахівця необхідно, в першу чергу враховувати його особистість. Автори запропонували наступну схему мотиваційного розвитку спеціаліста (рис.1.).

Рис.1. Мотиваційна схема розвитку особистості П. Мосс, С. Тіллі

Дослідники вважають, що для розвитку soft skills та hard skills необхідне бажання, внутрішня мотивація самої особистості, вона виступає ключовим елементом успішного становлення особистості [10, с. 117].

Наукові дослідження О. Жовнич, Н. Казьмірчук, І. Стахової доводять, що розвивати soft skills майбутніх педагогів необхідно у ході освітнього процесу шляхом виконання творчих завдань, участі у проектах, акціях, залученням до театралізованої діяльності. Автори вважають, що використання інтерактивних, інтегративних, креативних, інформаційних технологій, STREAM-освіти дозволяють студентам не тільки підвищити рівень професійних компетентностей, але й soft skills [11, с. 24].

На базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського реалізується міжнародний проект від Еразмус+, модуль Жан Моне «EU experience of soft skills development of preschool and primary school age children by theater activities in teacher training» [12]. Проект спрямований на популяризацію європейського досвіду підготовки майбутніх педагогів до розвитку soft skills дітей дошкільного та молодшого шкільного віку шляхом театральної діяльності. Студенти залучаються до різних форм театральної діяльності, створенням власних ігор-драматизацій, ігор-інсценізацій, режисерських ігор тощо. У процесі спільної діяльності над постановкою спектаклю у них самих активно розвиваються soft skills та вони набувають компетентності у розвитку м'яких навичок молодших школярів.

Аналіз наукової літератури свідчить про актуальність питання розвитку soft skills майбутніх вихователів, значні педагогічні дослідження у цій галузі, розгалужену систему м'яких навичок та способів їх формування.

3. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі нашого дослідження soft skills (м'які, гнучкі навички) ми розглядали як надпрофесійні навички, адже вони не пов'язані напряму із обраним фахом, проте сприяють досягненню майбутніми педагогами успіху в професійній діяльності.

На основі власних педагогічних спостережень та аналізу психолого-педагогічної наукової літератури ми виокремили основні soft skills необхідні вихователів (таблиця 1).

Таблиця 1

Провідні soft skills вихователів закладів дошкільної освіти

Soft skills (м'які навички)	Зміст
Цілеспрямованість	здатність ставити мету, складати ефективний алгоритм її досягнення та успішно одержувати необхідний результат, бачити сенс у всіх своїх діях, розуміти їх раціональність
Креативність	здатність мислити нестандартно, долати стереотипи та шаблони, продукувати творчі ідеї
Критичність мислення	здатність до аналізу та синтезу інформації, адекватної оцінки та можливостей для її використання
Комунікабельність	здатність чітко висловлювати свою думку, аргументувати власну позицію, презентувати себе та свої ідеї
Управління	здатність працювати в команді, брати на себе обов'язки лідера, піклуватися про оточуючих, слідкувати за тайм-менеджментом

На основі виокремлених якостей soft skills ми виділили рівні розвитку м'яких навичок у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, а саме:

– *низький* (студент не здатний виконати запропоноване завдання, мислить стереотипно, зазвичай, відповідь шукає в інтернеті; майбутньому педагогові важко проаналізувати інформацію та зробити правильні висновки, обґрунтувати та довести свою думку, він з труднощами працює у команді, погано керує власним часом, не здатен брати відповідальність за свої вчинки та вчинки інших);

– *середній* (майбутній вихователь чітко ставить мету в ході своєї діяльності, проте не завжди може її досягти, його творчі ідеї засновані на досвіді інших; студент здатен

працювати у групі, проте не завжди йде на компроміс, намагається чітко висловлювати свою думку та аргументувати позицію);

– *достатній* (майбутній педагог здатен досягати поставленої мети, цілеспрямовано йти вперед, продукувати творчі ідеї, працювати в команді, досягати успіху, комунікувати з різними людьми тощо);

– *високий* (студент ставить конкретну мету та шукає ефективні шляхи для її досягнення, продукує креативні ідеї та здатен їх втілити у реальність, знаходить аргументи для пояснення своєї позиції, може переконувати інших у своїй правоті; швидко вливається у команду та стає її повноцінною частиною, вільно керує своїм часом та раціонально його використовує).

У ході дослідження ми використали такі діагностичні методики: для вимірювання цілеспрямованості – тест В. Весніна, для обрахування показників комунікативних навичок – діагностику В. Ряховського, для визначення ступеня креативного мислення – методику Е.Торренса, для встановлення рівня розвитку критичного мислення – тест Л. Старкі, для вимірювання рівня управлінських навичок – методику Д. Леонтьєва.

4. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Діагностика soft skills майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти проводилося на базі Вінницького державного педагогічного університету. В дослідженні взяли участь 52 респонденти (студенти ступеня вищої освіти «магістр» спеціальності 012 Дошкільна освіта).

Для діагностики цілеспрямованості особистості нами був запропонований студентам тест В. Весніна [13, с. 34], який складався із десяти запитань, під час його проведення майбутні педагоги мали можливість подумати над тим, чи завжди вони досягають поставленої мети, яким чином це відбувається. Одержані результати ми інтерпретували та презентувати у таблиці 2.

Таблиця 2

Діагностика цілеспрямованості майбутніх вихователів

Критерій	Рівень			
	низький	середній	достатній	високий
Цілеспрямованість	12 (23,0%)	23 (44,2%)	7 (13,6%)	10 (19,2%)

Вимірюючи розвиток креативності майбутніх педагогів, ми запропонували їм тест Е.Торренса [14, с. 42], який передбачав роботу з незавершеними малюнками. Завдання студентів полягало в тому, щоб домалювати, запропоновані автором штрихи, лінії та отримати готовий реальний/видуманий об'єкт. На думку науковця, чим повнішу картину створює респондент, надає їй сюжету, тим вищий у нього розвиток креативності. Працюючи над цим завданням, студенти намагалися проявити власні творчі здібності, у простих лініях віднайти об'єкт навколишнього середовища, тощо. Опрацювавши роботи ми одержали наступні результати (таблиця 3).

Таблиця 3

Діагностика креативності студентів

Критерій	Рівень			
	низький	середній	достатній	високий
Креативність	10 (19,2%)	27 (51,9%)	8 (15,4%)	7 (13,5%)

Оцінюючи комунікативні навички майбутніх педагогів, ми запропонували тест «Комунікабельність» В. Ряховського [15, с. 87]. Тест містить 16 запитань, які передбачають діагностику здатності знаходити мову з різними людьми; вільно висловлювати свою думку; спілкуватися, обґрунтовуючи власну позицію; здатність вислуховувати до кінця співбесідника; впевнено почуватися у розмові, тощо. Опрацювання відповідей дозволила зробити наступні результати, які ми висвітлили у таблиці 4.

Таблиця 4

Діагностика комунікабельності майбутніх вихователів

Критерій	Рівень			
	низький	середній	достатній	високий
Комунікабельність	12 (23,0%)	17 (32,6%)	14 (26,9%)	9 (17,5%)

Для вимірювання критичного мислення студентів ми запропонували їм тест за методикою Л. Старкі [16, с. 102], який передбачав вимірювання гнучкості мислення, здатності критично аналізувати ситуацію, приймати раціональні рішення, продукувати ідеї виходу із проблемної ситуації, розуміти причину виникнення проблеми, її наслідки та запобігти їм. Інтерпретовані результати представлені у таблиці 5.

Таблиця 5

Діагностика критичного мислення студентів

Критерій	Рівень			
	низький	середній	достатній	високий
Критичне мислення	14 (26,9%)	18 (34,7%)	12 (23%)	8 (15,4%)

Діагностуючи управлінські навички майбутніх вихователів, ми використали методику «Смисложиттєві орієнтації» Д. Леонтєва [17, с. 231]. Ця методика дозволила нам оцінити внутрішній потенціал особистості вирішувати складні проблеми, брати на себе відповідальність за команду роботу, емпатійно ставитися до інших, допомагати їм, створювати емоційно зручне середовище для співпраці. Одержані результати ми представили у таблиці 6.

Таблиця 6

Діагностика управлінських навичок майбутніх вихователів

Критерій	Рівень			
	низький	середній	достатній	високий
Управлінські навички	18 (33,4%)	17 (31,4%)	10 (23,0%)	7 (12,2%)

Одержані результати по кожному показнику дозволяють стверджувати, що майбутнім вихователям здебільшого вдається визначати мету завдань, які необхідно виконувати; комунікувати та налагоджувати мовленнєвий взаємозв'язок з іншими, проявляти творчість у виконанні поставлених завдань, критично мислити у проблемній ситуації. Про це свідчать показники середнього, достатнього та високого рівня відповідних критеріїв, проте управлінські навички у багатьох студентів (33,4%) розвинені на низькому рівні. Сумарні показники усіх критеріїв свідчать, що розвиток soft skills майбутніх вихователів знаходиться на низькому рівні у 13 (25,1%) студентів, у 20 (38,4%) респондентів – на середньому, у 10 (19,2%) майбутніх педагогів – на достатньому та у 9 (17,3%) опитаних – на високому. Зведені показники презентовано на рис.2.

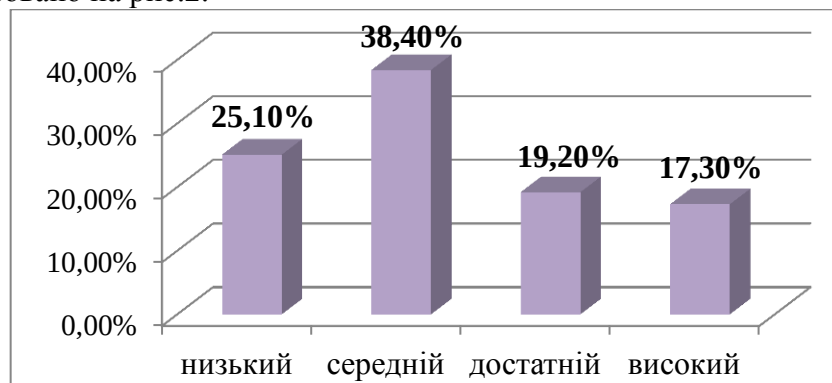

Рис. 2. Діагностика розвитку soft skills майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти

Аналіз одержаних результатів свідчить про те, що на освітній процес майбутніх вихователів пандемія COVID-19 не мала значного впливу, так як заняття із студентами проводилися за допомогою Classroom, Google Meet, Zoom, Colaborator тощо. Одержані результати дозволили нам визначити низку методичних рекомендацій для покращення розвитку soft skills майбутніх вихователів, а саме:

- практикувати групову, командну роботу в освітньому процесі;
- використовувати інтерактивні технології навчання;
- залучати педагогів до проектної діяльності;
- використовувати прийоми дискусії;
- залучити студентів до проекту Erasmus + Jean Monnet 620252-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE «EU experience of soft skills development of preschool and primary school age children by theater activities in teacher training»;
- пропонувати креативні завдання;
- використовувати технології розвитку критичного мислення.

5. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Розвиток soft skills для майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти сьогодні має велике значення, адже сприяє професійному утвердженню та зростанню майбутніх спеціалістів, дозволяє успішно будувати кар'єру. Теоретичний аналіз літератури довів, що soft skills – це м'які (гнучкі) навички, які не належать до будь-якої професійної сфери, але сприяють активному акмеологічному зростанню особистості. До soft skills належать вміння комунікувати, налагоджувати співпрацю через діалог, креативно та критично мислити, впевнено йти до визначеної мети, співпрацювати з колегами, бути активною частиною колективу, проявляти лідерські якості, брати відповідальність за дії команди на себе тощо.

Нами було проведено дослідження на базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського із визначення рівнів розвитку м'яких навичок майбутніх вихователів. Для цього з наукової психолого-педагогічної літератури ми виокремили наступні критерії: комунікабельність, креативність, цілеспрямованість, здатність до критичного мислення та здатність проявляти управлінські навички. На основі критеріїв ми визначили рівні розвитку soft skills: низький, середній, достатній, високий. Одержані під час експерименту результати свідчать про те, що розвиток soft skills майбутніх вихователів знаходиться на низькому рівні у 13 (25,1%) студентів, у 20 (38,4%) респондентів – на середньому, у 10 (19,2%) майбутніх педагогів – на достатньому та у 9 (17,3%) опитаних – на високому.

Проведене дослідження сприяє пошуку шляхів розвитку soft skills майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, тому наступними темами нашого дослідження будуть «Розвиток soft skills майбутніх педагогів як засіб до акмеологічного зростання», «Аксіологічні основи soft skills у професійній кар'єрі вихователя».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Педагогічна Конституція Європи. Преамбула (2013). Вища освіта України. № 3. С. 111–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2013_3_17 (дата звернення: 30.03.2021).
- [2] Базовий компонент дошкільної освіти (2012). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini?=&print> (дата звернення 30.03.21).
- [3] Welldone. Що таке Soft Skills? В чому різниця Soft i Hard Skills? (2017). URL: <https://www.welldone.org.ua/shho-take-soft-skills-v-chomu-riznitsya-soft-i-hard-skills/> (дата звернення 30.03.21).
- [4] Глазунова, О. Г., Волошина, Т. В. (2016). Розвиток Софт Скілз у майбутніх фахівців з інформаційних технологій засобами гібридного інформаційно-освітнього середовища університету. Інноваційні комп'ютерні технології у вищій школі. Львів: Видавництво Наукового товариства ім. Шевченка.
- [5] Смагіна Т. М. (2017). Зміщення акцентів з hard skills на soft skills в підвищенні професійної компетентності педагогів у системі післядипломної освіти. Житомир, 21 с.
- [6] Степанова, Л.Н., Зеер, Э.Ф. (2019) Soft skills как предикторы жизненного самоосуществления студентов. Образование и наука. 65-89.

- [7] Наход, С.А. (2018). Значущість «soft skills» для професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій. Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. С. 39.
- [8] Коваль, К.О. (2015). Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного університету. С. 27.
- [9] Кожушкіна, Т.Л. (2020) Міжособистісна взаємодія як складова частина «soft skills» студентів педагогічного коледжу. Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. С. 80.
- [10] Moss, P. & Tilly, C. (1996). Soft skills and race: An investigation of black men's employment problems. *Work and Occupations*, 23 (3). 252 p.
- [11] Жовнич О. В., Казьмірчук Н. С., Стахова І. А. (2020). Театр природи як засіб формування SOFT SKILLS в учнів початкової школи. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія. С. 23-30.
- [12] EU experience of soft skills development of preschool and primary school age children by theater activities in teacher training. URL: <http://erasmus.vspu.edu.ua/> (дата звернення 28.03.21).
- [13] Веснин, В. Р. (2003). Практический менеджмент персонала. Москва: Юрист. 242 с.
- [14] Torrance, E. P. (1988). The nature of creativity as manifest in the testing. Cambridge : Cambr. Press. P. 43-75.
- [15] Гребень Н. Ф. (2007). Психологические тесты для профессионалов. Минск: Современ. школа. 496 с.
- [16] Starkey, L. (2004). Critical thinking skills success. New York: Learning Express. 134 p.
- [17] Леонтьев, Д. А. (2007). Психология смысла: природа, строение и динамика смысловой реальности. Москва: Смысл. 511 с.

DEVELOPMENT OF SOFT SKILLS OF FUTURE TEACHERS OF PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING

Bondarchuk Olha Oleksandrivna

Assistant at the Department of Preschool education

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnitsia, Ukraine

ORCID ID 0000-0002-6409-2712

olyabond1809@gmail.com

Abstract. Today, much attention is paid to the development of soft skills of each specialist. So in our article we focused on the development of soft skills of future educators of preschool education, as they are the first to contribute to the socialization of the child, the formation of his/her life skills. The article conducts a definitive analysis and determines that soft skills are the inner ability of an individual to make and implement a non-standard decision. Soft skills do not belong to any professional activity, but they contribute to its activation and successful career growth. The system of «soft skills» includes such personality traits as creativity, critical thinking, purposefulness, emotional intelligence, the ability to solve complex problems, show leadership, work in a team, compromise, argue their own position, draw their own conclusions and more. In this article we present the results of a study based on Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University on determining the levels of development of soft skills of future educators. Based on the theoretical analysis of the scientific psychological and pedagogical literature, we have identified the following criteria: sociability, creativity, purposefulness, ability to think critically and the ability to demonstrate management skills. Based on the criteria, we determined the levels of soft skills development: low, medium, sufficient, high. The indicators obtained during the experiment showed that the development of soft skills of future educators is at a low level in 13 (25.1%) students, 20 (38.4%) respondents – on average, 10 (19.2%) future teachers – at a sufficient level and at 9 (17.3%) respondents – at a high level. We have identified a number of guidelines for the development of soft skills of future educators (involvement in teamwork, participation in projects, events, joint theater productions, solving creative and inventive tasks, etc.).

Keywords: soft skills, future educators; preschool education institution; professional training; educational process.

References (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Pedagogical Constitution of Europe. Preamble (2013). *Vyshcha osvita Ukrainy*. № 3. S. 111–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vou_2013_3_17 (access date: 30.03.2021). (in Ukrainian).
- [2] The basic component of preschool education. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini?print> (access date: 30.03.2021). (in Ukrainian).
- [3] Welldone. What is Soft Skills? What is the difference between Soft and Hard Skills? (2017). URL: <https://www.welldone.org.ua/shho-take-soft-skills-v-chomu-riznitsya-soft-i-hard-skills/> (accessed 30.03.21).

- [4] Hlazunova, O. H., Voloshyna, T. V. (2016). Development of Soft Skills in future information technology specialists by means of a hybrid information and educational environment of the university. *Innovatsiini kompiuterni tekhnologii u vyshchii shkoli*. Lviv: Vydavnytstvo Naukovoho tovarystva im. Shevchenka. (in Ukrainian).
- [5] Smahina T. M. (2017). Shifting the emphasis from hard skills to soft skills in improving the professional competence of teachers in the system of postgraduate education. *Zhytomyr*, S. 21. (in Ukrainian).
- [6] Stepanova, L.N., Zeer, E.F. (2019) Soft skills as predictors of students' life self-realization. *Obrazovanie i nauka*. S. 65-89. (in Russian).
- [7] Nakhod, S.A. (2018). The importance of "soft skills" for the professional development of future professionals in socionomic professions. *Naukovyi chasopys natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P.Drahomanova*. S.39. (in Ukrainian).
- [8] Koval, K.O. (2015). The development of "soft skills" in students is one of the important factors of employment. *Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho universytetu*. S. 27. (in Ukrainian).
- [9] Kozhushkina, T.L. (2020). Interpersonal interaction as an integral part of "soft skills" of students of pedagogical college. *Naukovyi chasopys natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P.Drahomanova*. S.80. (in Ukrainian).
- [10] Moss, P. & Tilly, C. (1996). Soft skills and race: An investigation of black men's employment problems. *Work and Occupations*, 23 (3). 252 p. (in English).
- [11] Zhovnych, O.V., Kazmirchuk, N.S., Stakhova, I.A. (2020). Theater of nature as a means of forming SOFT SKILLS in primary school pupils. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho*. S. 23-30. (in Ukrainian).
- [12] EU experience of soft skills development of preschool and primary school age children by theater activities in teacher training. URL: <http://erasmus.vspu.edu.ua/> (access date: 28.03.2021). (in Ukrainian).
- [13] Vesnin, V.R. (2003). Practical personnel management. *Moskov: Yurist*. 242 s. (in Russian).
- [14] Torrance, E. P. (1988). The nature of creativity as manifest in the testing. *Cambridge : Cambr. Press*. P. 43-75.
- [15] Greben, N.F. (2007). Psychological tests for professionals. *Minsk: Sovrem. shkola*. 496 s. (in Russian).
- [16] Starkey, L. (2004). Critical thinking skills success. *New York: Learning Express*. 134 p. (in English).
- [17] Leontiev D.A. The psychology of meaning: the nature, structure and dynamics of meaningful reality. *Moskov: Smisl*. 511 s. (in Russian).

УДК 378.147.091.33:004

DOI: 10.31652/2412-1142-2021-61-13-19

Кадемія Майя Юхимівна

кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна
ORCID ID 0000-0002-5196-5617
maj.kademija@gmail.com

Косянчук Марина Сергіївна

аспірантка кафедри педагогіки і професійної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, м. Вінниця, Україна
ORCID ID 0000-0003-3281-9718
marinakosyanchuk93@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Анотація. В статті описаний розгляд новітніх концепцій формування цифрової компетентності майбутніх учителів початкових класів у ході практичної підготовки, аналізуються новітні підходи до проблем формування викладача нового зразка. Проаналізована актуальність формування професійної компетентності майбутніх учителів в умовах цифровізації педагогічної освіти, охарактеризовані поняття "компетенція", "компетентність", "професійна компетентність", що прогнозує підвищення підготовки студентів педагогічних закладів вищої освіти (ЗВО) до професійної діяльності.